

**CENTRUM VOOR ONDERWIJSSOCIOLOGIE
KU LEUVEN**

**LOKALE SCHOOLRADEN EN PARTICIPATIERADEN. EVALUATIE
DOOR DIRECTIE EN INRICHTENDE MACHT**

**JEF C. VERHOEVEN
ILSE VAN HEDDEGEM**

**BELGISCH-NEDERLANDSE ONDERWIJSRESEARCHDAGEN 1997,
SYMPOSIUM: LOKAAL SCHOOLBELEID EN INTERNE
MACHTSVERHOUDINGEN**

LEUVEN, 21 MEI 1997

LOKALE SCHOOLRADEN EN PARTICIPATIERADEN

EVALUATIE DOOR DIRECTIE EN INRICHTENDE MACHT

Jef C. Verhoeven en Ilse Van Heddegem¹

De participatieraden en lokale schoolraden werden enkele jaren geleden in het leven geroepen in het kader van de decentralisatie en de uitbreiding van de lokale autonomie van scholen. De toenemende participatie van ouders, lokale gemeenschap en leerkrachten aan het schoolbeleid is nochtans niet louter te verklaren door 'democratische' motieven. In de jaren zestig was deze verklaring populair: de maatschappij wordt gedragen door burgers die er deel van uitmaken, dus een democratie is noodzakelijkerwijze participatief. In een tweede interpretatie wordt participatie opgevat als een instrument om het beleid te optimaliseren. Deze laatste verklaring leunt meer aan bij de huidige situatie: inspraak en participatie als aspect van de persoonlijke ontwikkeling zijn minder belangrijk, maar zullen eerder worden gericht op het bevorderen van de effectiviteit in organisaties. "De overheid zoekt middelen om haar te beperkt geworden sturend vermogen te verleggen naar de participerende betrokkenen onder het motto: 'Wat lokaal kan, moet niet centraal'." (Vanderhoeven, 1990: 1-3). Maar daarnaast zien Devos, Vandenberghe en Verhoeven (1989) nog een andere reden voor de verruiming van de lokale beslissingsmacht: de decentralisaties van de laatste jaren zouden een antwoord vormen op de nationale besparingsdruk.

Lokaal onderwijsbeleid en medezeggenschap zijn thema's die de laatste jaren veelvuldig behandeld zijn. Onderzoeken in België van Verhoeven e.a. (1992; 1993), Mahieu (1989) en Devos, Vandenberghe, Verhoeven (1989) zijn daar voorbeelden van. Ook in het

¹ Jef C. Verhoeven is gewoon hoogleraar aan de K.U.Leuven en leidt aldaar de Afdeling voor Theoretische Sociologie en Onderwijssociologie. Hij publiceerde verschillende boeken, alsook artikels in binnenlandse en buitenlandse tijdschriften over theoretische sociologie en onderwijssociologie.

Ilse Van Heddegem was tot en met april 1996 als wetenschappelijk medewerker verbonden aan de Afdeling voor Theoretische en Onderwijssociologie, en werkt er momenteel als assistent.

buitenland is het onderwerp uitgebreid bestudeerd (Smit, e.a., 1987; Torrington en Weightman, 1989; Chapman, 1990). Daarenboven werden de participatieraden en lokale schoolraden de laatste jaren bestudeerd door de netten zelf of in opdracht van de overheid. Zo heeft het Departement Onderwijs de werking van de lokale schoolraden laten onderzoeken door het consultingbureau Ernst en Young², en het VSKO heeft zelf een onderzoek ingesteld naar de werking van de participatieraden in het katholiek onderwijs³.

Het onderzoek⁴ waarop dit artikel gebaseerd is, had tot doel het functioneren van de participatieraden in het gesubsidieerd onderwijs en de lokale schoolraden in het gemeenschapsonderwijs te analyseren. Eveneens werd er onderzocht hoe de leden van deze raden zelf dat functioneren beoordelen.

In deze bijdrage zullen specifiek de meningen van de directie en inrichtende macht over een aantal aspecten van de participatieraad/lorgo worden uitgewerkt. Vooreerst wordt het theoretisch kader geschetst waarbinnen het thema van de participatie aan het lokaal schoolbeleid geplaatst kan worden. Vervolgens wordt het onderzoeksontwerp van deze studie uiteengezet en wordt het onderzoeksverloop beschreven. Daarna wordt het wettelijk kader van de participatieraden en lokale schoolraden geschetst, en tot slot worden enkele belangrijke onderzoeksresultaten weergegeven. Vijf vragen zullen worden behandeld: (1) hoe groot schatten de leden van de raden de invloed van hun raad op het schoolbeleid, (2) hoe groot wensen de leden van de raden de invloed van hun raad op het schoolbeleid, (3) wat is de tevredenheid van de leden van de raden met hun raad in het algemeen, (4) welke bevoegdheden voor de raden verlangen de leden van de raden, en (5) hoe denken de leden van de raden over de bekwaamheid van de andere geledingen om te functioneren binnen de raad.

Leiding van het onderzoek: Promotoren: M.Jegers (V.U.B.) en J.C. Verhoeven (K.U.Leuven); Co-promotoren M. Magits (V.U.B.), J. Van Damme (K.U.Leuven), R. Vandenberghe (K.U.Leuven) en R. Verstegen (K.U.Leuven). Onderzoekers: F. Bally (V.U.B.) en I. Van Heddegem (K.U.Leuven).

² (1995a) *Eindrapport audit van de ARGO - Rapport IV - Bevraging van lokale raden*. Ernst & Young

³ (1995b) *Enquête met het oog op de evaluatie van de werking van de participatieraden. Vaststellingen vanuit de ontvangen gegevens*. BARKO-ENQ.-VAST.

I. Theoretisch kader

Op het vlak van het onderzoek over de kwaliteit van het onderwijs en de effectiviteit van scholen (Verhoeven, 1992: 3-9) kunnen er globaal twee soorten onderzoek onderscheiden worden. Enerzijds is er het schooleffectiviteitsonderzoek dat de invloed van structuurvariabelen op de schooleffectiviteit onderzoekt, en anderzijds is er het schoolorganisatieonderzoek dat de invloed van situationele factoren op structuurfactoren bestudeert. Bij deze laatste benadering gaat de aandacht vooral uit naar processen, terwijl de eerste benadering zich beperkt tot het bestuderen van structuren.

Sommige auteurs (Nanninga, 1989: 1, 5; Karstanje & De Koning, 1986: 43-44) zijn van oordeel dat het mogelijk moet zijn de zwakheden van beide stromingen te overstijgen en de sterke punten van beide onderzoeken te verenigen in een nieuwe en betere benadering. Bovendien maakt de combinatie van schooleffectiviteitsonderzoek en schoolorganisatieonderzoek het mogelijk binnen het inhoudelijk theoretisch kader van de contingentietheorie te werken (Verhoeven, 1992: 8). Wil een organisatie effectief zijn dan is er een interne consistentie tussen de structuurkenmerken (zoals de mate van formalisering van de interne verhoudingen en de verdeling van het gezag binnen de organisatie) van de organisatie vereist. Bovendien moet voor het doelmatig functioneren van een organisatie de structuur van die organisatie afgestemd zijn op de situationele condities (contingentiefactoren).

De contingentietheorie is niet echt een theorie maar eerder een onderzoeksparadigma van waaruit de organisaties kunnen bestudeerd worden. Deze theorie gaat uit van het standpunt dat de doeltreffendheid van een bepaalde organisatiestructuur, als middel om bepaalde organisatiedoelen te bereiken, afhankelijk is van velerlei omstandigheden (Marx, 1983: 1410-11). Wat de omstandigheden betreft kan er een onderscheid worden gemaakt tussen interne situationele factoren (factoren die zich binnen de systeemgrenzen bevinden) en externe situationele factoren (factoren die zich buiten de systeemgrenzen bevinden). In verband met het organisatiebeeld van deze theorie spreekt men van een

⁴ Binnen het kader van het Onderwijskundig, Beleids- en Praktijkgericht Wetenschappelijk Onderzoek (OBPWO) gaf de Minister van Onderwijs, Luc Van Den Bossche, de opdracht aan de Afdeling Theoretische en Onderwijssociologie van de K.U.Leuven en het Centrum voor Financiële Analyse en Beleid van de V.U.Brussel om te onderzoeken hoe de leden van de lorgo's en de participatieraden het

'systeemmodel': de school is een sociaal systeem dat door uitwisselings- en beïnvloedingsrelaties met de omgevende sociale situatie verbonden is. Een sociaal systeem kan bestaan uit verschillende subsystemen waarop verschillende omgevingskenmerken inwerken. "Men spreekt van een sociaal systeem wanneer collectieve acties en gedragspatronen gericht worden op collectieve doelstellingen of waarden. Het scheppen en/of continueren van zulke sociale systemen vraagt een permanent institutionaliseringsproces" (Petri; de Caluwé, 1984: 1310-3).

Een andere invalshoek van waaruit de werkelijkheid kan bestudeerd worden, is de machtsbenadering. Deze benadering legt de nadruk op de "wijzen waarop individuen en groepen hun macht en invloed aanwenden om hun waarden en belangen te bevorderen en de wijzen waarop de leider zijn of haar rol speelt in dit krachtenveld" (Giesbers, 1988: 1210-11 - 1210-12). Een term die in dit verband vaak gebruikt wordt is 'partijenmodel': het organisatiebeeld is dat van een politieke arena waarin groepen hun macht tegen elkaar uitspelen en trachten elkaar en de leiding te beïnvloeden.

De machts- en contingentiebenadering sluiten elkaar niet uit maar zijn complementair: het zijn twee verschillende manieren om een zelfde werkelijkheid te bestuderen. Deze twee theorieën en hun aanverwanten zijn reeds vaak met elkaar vergeleken, en sommigen hebben geprobeerd ze te synthetiseren in één globale theorie (Mahieu, 1989; Devos, 1995). Het onderzoek waarop dit artikel betrekking heeft, is geïnspireerd door beide theorieën. Er werd onderzocht welke de verhoudingen zijn tussen de verscheidene groepen in de raad en de school (machtsbenadering) en hoe de relatie tussen de raad en de situationele factoren eruit ziet (contingentietheorie). Zowel organisatiestructuren als -processen kregen de aandacht van de onderzoekers.

II. Het onderzoeksverloop en onderzoeksontwerp

De dataverzameling in het onderzoek gebeurde door middel van gestructureerde vragenlijsten die de steekprofeenheden toegestuurd kregen (survey-techniek). Na het doornemen van literatuur betreffende participatie en lokaal schoolbeleid en het afnemen

functioneren van deze raden evalueren.

van tien explorerende semi-gestructureerde interviews, werden voor de verscheidene geledingen proefversies van gestructureerde vragenlijsten ontworpen. Deze werden voorgelegd aan een aantal geselecteerde proefpersonen (leden van PR'en en lorgo's uit de verscheidene geledingen), en op basis van hun opmerkingen werden de definitieve versies van de vragenlijsten opgemaakt.

Voor elk onderwijsnet en elke geleding van de PR of lorgo werd een specifieke vragenlijst opgesteld, waardoor er in het totaal 15 verschillende vragenlijsten werden voorzien. Daarnaast werd er ook voor de scholen die deel uitmaakten van de bevraagde PR/lorgo een kleine vragenlijst voorzien met specifieke vragen over de school zelf.

Uit de verscheidene onderwijsnetten werden 1000 scholen getrokken: 500 scholen in het gewoon lager onderwijs en 500 scholen in het gewoon secundair onderwijs. Omwille van te kleine aantallen in bepaalde onderwijsnetten werd geopteerd voor een disproportionele steekproef. Om de respons zo hoog mogelijk te brengen werden de respondenten driemaal aangeschreven. Een eerste verzending gebeurde tussen 2 februari en 27 februari 1995. Tussen 21 februari en 20 maart 1995 werden de herinneringsbrieven verstuurd, en tussen 10 maart en 1 april 1995 werden voor een tweede maal vragenlijsten verzonden. De uiteindelijke responsgraad voor de verscheidene onderwijsnetten bedroeg 66% in het gemeenschapsonderwijs (N=1.373), 65% in het officieel gesubsidieerd onderwijs (N=866) en 67% in het vrij gesubsidieerd onderwijs (N=2.149).

Voor de statistische verwerking van de gegevens (met SAS) werd gewogen naar net, geleding en onderwijsniveau, en in het gemeenschapsonderwijs werd ook nog een weging doorgevoerd voor het aantal respondenten van een geleding per raad (bij de leerkrachten, ouders en leden van de lokale gemeenschap werden telkens twee mensen aangeschreven, maar ze hebben niet telkens allebei geantwoord). Bijgevolg kunnen er uitspraken over de populatie worden gedaan.

Deze werkwijze heeft een aantal belangrijke gevolgen voor de interpretatie van de onderzoeksresultaten. Wij zetten hen even op een rij.

Vooreerst dient duidelijk gesteld te worden dat dit artikel grotendeels een weergave is van de opvattingen van de verschillende geledingen die deel uitmaken van de PR of de lorgo en de verbanden tussen de aspecten van deze opvattingen onderling of tussen de aspecten van die opvattingen en andere variabelen. Wat in het onderzoek niet aan bod

is gekomen, zijn de meningen van de andere onderwijsbetrokkenen die geen deel uitmaken van de raad.

Een tweede belangrijke opmerking is dat bijna altijd de gemiddelde opvattingen of beoordelingen van de geledingen van de drie onderwijsnetten zijn weergegeven. Uitersten werden niet gerapporteerd. De dikwijls voorkomende grote spreiding van de beoordelingen verwijst echter naar extreme standpunten in de onderzochte populatie.

Ten derde wensen de onderzoekers te benadrukken dat ze geenszins tot doel hadden de PR en lorgo met elkaar te vergelijken of te rangschikken. De institutionele contexten waarbinnen de raden werken, verschillen immers op verscheidene cruciale punten. Dit neemt uiteraard niet weg dat beide aan de hand van eenzelfde paradigma kunnen bestudeerd worden.

Ten slotte werd er niet gerapporteerd per PR of lorgo zoals bij casestudies. Dit betekent dat we hier niet een beeld over het functioneren van elke PR en lorgo apart kregen maar een algemeen beeld van hoe de leden deze vormen van participatie ervaren.

III. Het wettelijk kader

Enkele jaren geleden heeft de wetgever (Decreet van 19 december 1988 en Decreet van 23 oktober 1991) aan de scholen van het gemeenschapsonderwijs en het gesubsidieerd onderwijs respectievelijk opgelegd lorgo's en PR'en op te richten. Deze raden voorzagen in een vertegenwoordiging van leerkrachten, ouders, lokale sociale, culturele en economische milieus, en de directie in het lager onderwijs en het secundair onderwijs. In het gesubsidieerd onderwijs werd ook een geleding inrichtende macht voorzien. In het gemeenschapsonderwijs maken de lorgo's zelf deel uit van de inrichtende macht, als ondergeschikt orgaan van de ARGO. Leerlingen kunnen worden uitgenodigd, maar hebben geen vaste vertegenwoordiging.

In de PR'en worden de ouders en leerkrachten verkozen, de vertegenwoordigers van de lokale gemeenschap gecoöpteerd, en de vertegenwoordigers van de inrichtende macht door de inrichtende macht zelf aangeduid. De functie van voorzitter wordt bijna altijd uitgeoefend door de directeur van (één van) de instelling(en). De directeur woont de vergadering enkel met raadgevende stem bij (geen stemrecht). In de lorgo's worden de oudervertegenwoordigers rechtstreeks verkozen, de vertegenwoordigers van de lokale

gemeenschap worden gecoöpteerd door de oudervertegenwoordigers, de leerkrachten worden gecoöpteerd door de twee voorgaande geledingen uit het pedagogisch college, en (één van) de directeur(s) vervult de functie van afgevaardigde bestuurder. De afgevaardigde bestuurder is, ook in het geval er meerdere instellingshoofden zijn, de enige vertegenwoordiger van de directie met stemrecht. De andere directieleden nemen deel aan de vergaderingen met raadgevende stem. Eén van de oudervertegenwoordigers of leden van de lokale gemeenschap is voorzitter.

Lorgo's hebben beslissingsbevoegdheid betreffende het lokaal beleid en beheer van de scholen onder hun bevoegdheid, en dit zowel inzake het materieel en financieel beheer als wat betreft het algemeen, het onderwijskundig en het personeelsbeleid⁵. PR'en hebben naast adviesbevoegdheid over de algemene organisatie, werking en plannificatie van de school en de algemene criteria inzake begeleiding en evaluatie van de leerlingen, ook overlegbevoegdheid inzake de vaststelling van criteria voor de aanwending van het lestijdenpakket en de uren-leraar, de vaststelling en wijziging van het reglement van de school, het door de inrichtende macht georganiseerde leerlingenvervoer en de veiligheid en gezondheid van de leerlingen. Verder kan hen ook een informatierecht over alle zaken die een invloed hebben op het algemeen schoolleven worden toegewezen, en in het vrij gesubsidieerd onderwijs kan daarenboven ook een instemmingsbevoegdheid worden toegekend⁶. Tussen de PR'en en de lorgo's bestaat er dus duidelijk een verschil: bij de lorgo's gaat het werkelijk om medebeheer, terwijl het bij de PR'en louter inspraak betreft. Het is belangrijk dit aan te stippen, omdat bepaalde vaststellingen slechts kunnen begrepen worden in het licht van dit wettelijk kader.

IV. Onderzoeksresultaten

⁵ Zie ook

MAGITS, M., L; VENY (1992) 'Het Argo-decreet, de lege ferenda. Omtrent de samenstelling van de raden', *Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid*, (4): 225-232.

MAGITS, M., L; VENY (1992) 'Het Argo-decreet, de lege ferenda. Omtrent de bevoegdheidsaansprakelijkheids- en toezichtsregeling', *Tijdschrift voor Onderwijsbeleid*, (2): 124-130.

⁶ Zie ook

Participatieraden en lorgo's zijn de laatste tijd meer dan eens bekritiseerd geweest. Het is dan ook relevant om te onderzoeken hoe de leden tegenover deze raden staan. Meer bepaald zijn we in deze paper geïnteresseerd in de meningen van inrichtende macht en directie over de participatieraden/lorgo's en hun impact op het schoolbeleid. De antwoorden van de andere geledingen zullen worden weergegeven in de tabellen maar niet worden besproken.

A. Feitelijke en wenselijke invloed: discrepantie?

“Hoe groot is de invloed van de participatieraad/lorgo op het schoolbeleid voor de verscheidene beleidsdomeinen” en “hoe groot zou u de invloed van de participatieraad/lorgo wensen op het schoolbeleid voor die domeinen?” zijn twee vragen die aan alle leden werden gesteld. Er moest geantwoord worden aan de hand van een vijfpuntenschaal gaande van zeer kleine invloed tot zeer grote invloed.

Door de gepercipieerde en gewenste invloed met elkaar te vergelijken kan men achterhalen of er zich discrepanties tussen beide variabelen voordoen. Als men de gepercipieerde invloed aftrekt van de wenselijke invloed en men bekomt een negatief cijfer, duidt dit op de wens tot meer invloed voor de raad. Een positief cijfer wijst op een verlangen tot minder invloed voor de raad. Het kan ook zijn dat er zich geen discrepantie voordoet tussen feitelijke en wenselijke invloed, wanneer leden van de raad tevreden zijn met de invloed van de raad op het schoolbeleid.

1. VGO

Uit de gemiddelden van de waarden die de leden van de inrichtende macht hebben toegekend kan worden opgemaakt dat ze vinden dat de participatieraad op het personeelsbeleid en het financieel en materieel beleid weinig invloed heeft (gemiddelden schommelen rond schaalwaarde 2). De voorzitters zijn zelfs van oordeel dat de raad op die beleidsdomeinen zeer weinig tot weinig invloed heeft (gemiddelden tussen schaalwaarde 1 en 2). Voor het onderwijskundig-pedagogisch beleid en het

organisatorisch-algemeen beleid bevinden de gemiddelden van de inrichtende macht en de voorzitters zich tussen schaalwaarde twee en schaalwaarde drie: ze vinden dat de invloed op die beleidsdomeinen klein tot 'noch klein, noch groot' is. De gemiddelden van de inrichtende macht liggen wel iets hoger dan die van de voorzitters. De leden van de inrichtende macht schatten de invloed van de participatieraad dus anders in dan de directeur of directrice. De spreiding van de antwoorden van de voorzitters is ook aanzienlijk kleiner dan bij de inrichtende macht. Een grote spreiding wijst erop dat afhankelijk van de raad er een verschillend oordeel wordt uitgesproken, m.a.w. in bepaalde participatieraden voelt de inrichtende macht het tekort veel sterker aan dan in andere raden. Blijkbaar zijn de meningsverschillen onder de verscheidene directeurs/directrices veel beperkter. Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat de directie een beter en dus ook éénduidiger zicht heeft op de impact van de raad op het schoolbeleid, omdat ze met de dagelijkse schoolrealiteit worden geconfronteerd, in tegenstelling tot de leden van de inrichtende macht die verder afstaan van het schoolgebeuren en hierdoor misschien een vervormd beeld hebben van die invloed. Een andere mogelijke verklaring is dat de inrichtende macht, die uiteindelijk de school in handen heeft, de invloed van de raad op het schoolbeleid sterker aanvoelt dan de schooldirecteur of –directrice die uiteindelijk werknemer is en niet het laatste woord heeft. Uit de spreiding van de antwoorden van de leden van de inrichtende macht blijkt wel dat het aanvoelen van die eventuele ‘bedreiging’ van de eigen macht door ‘buitenstaanders’ sterk verschilt van raad tot raad.

Tabel 1 Gemiddelde invloed van de participatieraad op de verscheidene beleidsdomeinen volgens de verscheidene geledingen (VGO)

Geleding	inrichtende macht	lokale gemeenschap	ouders	Personeel	voorzitter
Personeelsbeleid	2.196 (s=1.280)	2.113 (s=1.270)	1.833 (s=1.173)	1.917 (s=1.185)	1.687 (s=0.607)
Fin./mat. beleid	2.069 (s=1.151)	2.077 (s=1.241)	1.904 (s=1.157)	1.820 (s=1.077)	1.719 (s=0.566)
Ond./ped. beleid	2.672 (s=1.196)	2.537 (s=1.305)	2.349 (s=1.204)	2.493 (s=1.180)	2.327 (s=0.657)
Org./alg. beleid	2.803 (s=1.254)	2.714 (s=1.282)	2.485 (s=1.250)	2.503 (s=1.241)	2.581 (s=0.690)

Over het personeelsbeleid ($p=.0001$) en het materieel/financieel beleid ($p=.0001$) wensen de voorzitters gemiddeld een kleine invloed. De inrichtende macht heeft een gemiddelde dat tussen schaalwaarde twee ‘een kleine invloed’ en schaalwaarde drie ‘noch een kleine, noch een grote invloed’ ligt. Voor wat de gemiddelden met betrekking tot het onderwijskundig/pedagogisch beleid en het organisatorisch/algemeen beleid betreft, zowel de inrichtende macht als de voorzitters wensen noch een grote, noch een kleine invloed voor de raad. In tegenstelling tot de geschatte invloed verschilt de gewenste invloed van de voorzitters dus weinig van die van de inrichtende macht. Beide wensen duidelijk dat de invloed van de PR niet te sterk is, vooral dan niet op de ‘harde’ beleidsdomeinen (financiën en personeel). De hoofdrolspelers in het schoolbeleid willen doorgaans niet dat de ouders en de lokale gemeenschap een belangrijke rol spelen in het schoolbeleid via de PR, tenzij in beperkte mate in de ‘zachte’ beleidsdomeinen (onderwijs en organisatie). Ook hier is de spreiding bij de voorzitters kleiner dan bij de inrichtende macht, wat er op wijst dat de meningen van de inrichtende macht sterk kunnen verschillen afhankelijk van de raad waartoe ze behoren.

Tabel 2 Gemiddelde wenselijke invloed van de participatieraad op de verscheidene beleidsdomeinen volgens de verscheidene geledingen (VGO)

Geleding	Inrichtende macht	lokale gemeenschap	ouders	personeel	voorzitter
Personeelsbeleid	2.611 (s=1.348)	3.115 (s=1.248)	3.107 (s=1.292)	2.882 (s=1.440)	1.984 (s=0.741)
Fin./mat. beleid	2.486 (s=1.276)	3.098 (s=1.214)	3.163 (s=1.197)	2.980 (s=1.337)	2.244 (s=0.737)
Ond./ped. beleid	3.037 (s=1.256)	3.397 (s=1.205)	3.617 (s=1.091)	3.386 (s=1.311)	2.913 (s=0.717)
Org./alg. beleid	3.261 (s=1.219)	3.595 (s=1.102)	3.710 (s=1.060)	3.455 (s=1.272)	3.208 (s=0.706)

Uit onderstaande tabel blijkt dat er zich bij de leden van de inrichtende macht en directie in beperkte mate een discrepantie voordoet tussen de feitelijke en wenselijke invloed. Beide geledingen wensen een iets grotere invloed voor de raad op het

schoolbeleid dan nu het geval is. Dit is verwondelijk: men zou juist verwachten dat directie en inrichtende macht de PR niet meer invloed toewensen. Misschien wensen zij toch meer invloed omdat de PR op dit moment niet echt over beslissingsrecht beschikt. Tijd investeren in bijeenkomsten van de raad die uiteindelijk weinig opbrengen omdat de raad hoofdzakelijk een adviserende en informerende bevoegdheid heeft, wordt niet wenselijk geacht.

Tabel 3 Verschil tussen gemiddelde wenselijke invloed en feitelijke invloed van de participatieraad op de verscheidene beleidsdomeinen volgens de verscheidene geledingen (VGO)

Geleding	Inrichtende macht	lokale gemeenschap	ouders	personeel	Voorzitter
Personeelsbeleid	+0.4	+1.0	+1.3	+1.0	+0.3
Fin./mat. beleid	+0.4	+1.1	+1.3	+1.2	+0.5
Ond./ped. beleid	+0.3	+0.9	+1.3	+0.9	+0.6
Org./alg. beleid	+0.5	+0.9	+1.2	+1.0	+0.6

2. OGO

De leden van de inrichtende macht vinden dat de participatieraad een kleine invloed heeft op het personeelsbeleid en het materieel/financieel beleid. De voorzitters daarentegen vinden deze invloed klein tot zeer klein. Voor wat het onderwijskundig/pedagogisch beleid ($p=.0011$) betreft hebben de voorzitters een gemiddelde bij de categorie 'kleine invloed' liggen, de inrichtende macht daarentegen heeft een gemiddelde dat tussen de categorie 'kleine invloed' en de categorie 'noch een kleine, noch een grote invloed' ligt. De invloed van de raad op het organisatorisch/algemeen beleid is volgens de inrichtende macht noch klein, noch groot. Volgens de voorzitters is die invloed eerder klein. Net zoals in het VGO liggen de meningen van de voorzitters en die van de inrichtende macht uiteen, en ook hier blijkt de verdeeldheid van meningen onder de voorzitters aanzienlijk kleiner te zijn dan bij de inrichtende macht. Ook hier kunnen de verklaringen die in het VGO voor dit verschijnsel werden gegeven, worden aangehaald: enerzijds kan het zijn dat de directieleden de invloed anders inschatten dan de leden van de inrichtende macht omdat ze een beter zicht hebben op de impact van de genomen 'beslissingen' op het dagelijkse

schoolgebeuren, anderzijds is een mogelijke verklaring dat de leden van de inrichtende macht, vanuit hun positie, de invloed van de raad sterker aanvoelen dan de leden van de directie.

Tabel 4 Gemiddelde invloed van de participatieraad op de verscheidene beleidsdomeinen volgens de verscheidene geledingen (OGO)

Geleding	inrichtende macht	lokale gemeenschap	ouders	personeel	voorzitter
personeelsbeleid	2.168 (s=1.412)	1.887 (s=1.146)	1.736 (s=1.027)	1.701 (s=1.096)	1.593 (s=0.517)
fin./mat. Beleid	2.081 (s=1.263)	1.891 (s=1.16)	1.750 (s=1.078)	1.778 (s=1.025)	1.651 (s=0.547)
ond./ped. Beleid	2.383 (s=1.269)	2.493 (s=1.295)	2.085 (s=1.203)	2.161 (s=1.087)	2.042 (s=0.603)
org./alg. Beleid	2.85 (s=1.348)	2.485 (s=1.201)	2.348 (s=1.227)	2.353 (s=1.085)	2.300 (s=0.681)

De inrichtende macht en de voorzitters wensen een kleine tot noch kleine, noch grote invloed voor de participatieraad op het personeelsbeleid en het financieel/materieel beleid: de gemiddelde schaalwaarden schommelen tussen twee en drie). Het gemiddelde van de antwoorden die de leden van de inrichtende macht hebben gegeven op de vraag naar de wenselijke invloed van de raad op het onderwijskundig en pedagogisch beleid benadert schaalwaarde drie 'noch klein, noch groot'. De voorzitters wensen een kleine tot noch kleine, noch grote invloed van de raad op dat beleidsdomein. Met betrekking tot het organisatorisch/algemeen beleid ligt het gemiddelde bij schaalwaarde drie 'noch een kleine, noch een grote invloed' wat de voorzitters betreft en iets boven schaalwaarde drie voor wat de inrichtende macht betreft. Net zoals in het VGO liggen de antwoorden van de inrichtende macht en de voorzitters hier meer op dezelfde lijn dan de antwoorden op de vraag naar de gepercipieerde invloed van de raad. Het is duidelijk dat een grote invloed van de PR op het schoolbeleid door de belangrijkste beleidsvormers in de school niet gewenst wordt. De angst dat andere actoren zoals de ouders een te grote impact zouden krijgen op het schoolbeleid leeft bij deze mensen. De spreiding bij de voorzitters is kleiner dan bij de inrichtende macht, wat

er dus op wijst dat de voorzitters het beter met elkaar eens zijn dan de leden van de inrichtende macht.

Tabel 5 Gemiddelde wenselijke invloed van de participatieraad op de verscheidene beleidsdomeinen volgens de verscheidene geledingen (OGO)

Geleding	inrichtende macht	lokale gemeenschap	ouders	personeel	voorzitter
Personeelsbeleid	2.468 (s=1.456)	3.082 (s=1.28)	3.319 (s=1.159)	2.692 (s=1.455)	2.254 (s=0.802)
fin./mat. Beleid	2.609 (s=1.365)	2.977 (s=1.292)	3.079 (s=1.104)	3.055 (s=1.303)	2.496 (s=0.839)
ond./ped. Beleid	2.838 (s=1.248)	3.285 (s=1.371)	3.457 (s=1.057)	3.101 (s=1.233)	2.533 (s=0.729)
org./alg. Beleid	3.317 (s=1.242)	3.619 (s=1.107)	3.728 (s=0.927)	3.444 (s=1.103)	2.986 (s=0.720)

Op basis van de twee voorgaande tabellen kan geconcludeerd worden dat, net zoals in het VGO, de inrichtende macht en de voorzitters iets meer invloed voor de raad wensen dan deze tot nu toe bezit. Bij de voorzitters is die wens iets sterker dan bij de inrichtende macht. De wens van de inrichtende macht en de voorzitters tot meer invloed voor de raad is het zwakst op het onderwijskundig en pedagogisch beleidsdomein en op het domein van het personeelsbeleid, maar dit laatste geldt enkel voor de inrichtende macht. Ook hier doet zich dus hetzelfde voor als in het VGO, buiten alle verwachtingen om. Ondanks het feit dat men geen grote invloed van de PR op het schoolbeleid wenst, wil men toch meer invloed voor de raad dan momenteel het geval is.

Tabel 6 Verschil tussen gemiddelde wenselijke invloed en feitelijke invloed van de participatieraad op de verscheidene beleidsdomeinen volgens de verscheidene geledingen (OGO)

Geleding	inrichtende macht	lokale gemeenschap	ouders	personeel	voorzitter
Personeelsbeleid	+0.3	+1.2	+1.6	+1.0	+0.7
fin./mat. Beleid	+0.5	+1.1	+1.3	+1.2	+0.8
ond./ped. beleid	+0.3	+0.8	+1.4	+0.9	+0.5

org./alg. beleid	+0.4	+1.1	+1.4	+1.0	+0.7
------------------	------	------	------	------	------

3. GO

De gemiddelden van de antwoorden die de afgevaardigde bestuurders hebben gegeven op de vraag hoe groot de invloed van de lorgo op de verscheidene domeinen van het schoolbeleid is, schommelen rond schaalwaarde drie 'noch klein, noch groot'. Ondanks het feit dat de lorgo's over aanzienlijk meer bevoegdheden beschikken dan de PR liggen de gemiddelden in het VGO en het OGO niet zo veel onder die van het GO voor wat deze vraag betreft. De perceptie van de invloed van de raad moet begrepen worden vanuit de context waarbinnen de leden van de lorgo betekenis geven aan die lorgo. De lorgo maakt als onderdeel van de ARGO deel uit van de inrichtende macht en hoort daarom een belangrijke invloed uit te oefenen op het schoolbeleid, in tegenstelling tot de PR dat eerder als een adviesorgaan dan als een besluitvormingsorgaan wordt gezien. Het gemiddelde m.b.t. het financieel/materieel beleid is het kleinst. Blijkbaar is dit het beleidsdomein waarop de lorgo volgens haar leden het minst invloed heeft. De spreiding bij de afgevaardigde bestuurders is klein, wat wijst op gelijkaardige ervaringen in de verschillende lorgo's.

Tabel 7 Gemiddelde invloed van de lorgo op de verscheidene beleidsdomeinen volgens de verscheidene geledingen (GO)

Geleding	afgevaardigde bestuurder	Leerkrachten	lokale gemeenschap	ouders	voorzitter
personeelsbeleid	3.300 (s=0.669)	3.524 (s=1.097)	2.943 (s=1.439)	3.108 (s=1.281)	3.185 (s=0.735)
fin./mat. Beleid	2.813 (s=0.778)	3.517 (s=1.134)	3.100 (s=1.423)	3.096 (s=1.268)	4.298 (s=0.509)
ond./ped. Beleid	3.342 (s=0.651)	2.904 (s=1.106)	2.735 (s=1.442)	2.808 (s=1.179)	3.211 (s=0.726)
org./alg. Beleid	3.102 (s=0.703)	3.365 (s=1.022)	3.098 (s=1.446)	3.052 (s=1.235)	4.222 (s=0.497)

De afgevaardigde bestuurders wensen over het organisatorisch en algemeen beleid en

het onderwijskundig/pedagogisch beleid noch een kleine, noch een grote invloed. Met betrekking tot het personeelsbeleid en het financieel/materieel beleid is het zelfs zo dat een kleine tot noch kleine, noch grote invloed wordt gewenst. Ook hier is de spreiding bij de afgevaardigde bestuurders relatief klein. Het is duidelijk dat het merendeel van de directie hun vroegere autonomie liever niet door anderen zien doorkruist worden, vooral dan niet wat de ‘harde’ beleidssectoren betreft.

Tabel 8 Gemiddelde wenselijke invloed van de lorgo op de verscheidene beleidsdomeinen volgens de verscheidene geledingen (GO)

Geleding	afgevaardigde bestuurder	leerkrachten	lokale gemeenschap	ouders	Voorzitter
personeelsbeleid	2.668 (s=0.647)	3.381 (s=1.193)	4.128 (s=0.950)	3.849 (s=1.135)	2.765 (s=0.765)
fin./mat. Beleid	2.447 (s=0.689)	3.812 (s=1.029)	4.036 (s=1.105)	3.856 (s=1.028)	3.511 (s=0.657)
ond./ped. Beleid	3.113 (s=0.664)	3.056 (s=1.146)	3.725 (s=1.217)	3.558 (s=1.093)	3.307 (s=0.696)
org./alg. Beleid	3.176 (s=0.684)	3.732 (s=0.977)	4.130 (s=0.996)	3.971 (s=0.963)	4.264 (s=0.480)

De afgevaardigde bestuurders zijn tevreden met de invloed van de lorgo op het onderwijskundig/pedagogisch beleid en het organisatorisch en algemeen beleid. Met betrekking tot het personeelsbeleid en het financieel/materieel beleid doen zich echter discrepanties voor tussen de feitelijke en wenselijke invloed: de afgevaardigde bestuurders wensen minder invloed voor de lorgo dan die op dit moment heeft. De situatie in het GO is dus duidelijk verschillend van die in het VGO en het OGO. In tegenstelling tot de directies in het gesubsidieerd onderwijs (voorzitters) willen de directies in het GO (afgevaardigde bestuurders) zeker niet meer invloed van de raad op het schoolbeleid. Wat de harde beleidsdomeinen betreft wensen ze zelfs minder invloed dan op dit moment het geval is. Ze voelen zich duidelijk ‘bedreigd’ in hun machtspositie door buitenstaanders (ouders, lokale gemeenschap) die misschien niet bekwaam zijn om beslissingen te nemen in die beleidsdomeinen.

Tabel 9 Verschil tussen gemiddelde wenselijke invloed en feitelijke invloed van de lorgo op de verscheidene beleidsdomeinen volgens de verscheidene geledingen (GO)

Geleding	afgevaardigde bestuurder	leerkrachten	lokale gemeenschap	ouders	Voorzitter
personeelsbeleid	-0.6	-0.1	+1.2	+0.7	-0.4
fin./mat. Beleid	-0.4	+0.3	+0.9	+0.8	-0.8
ond./ped. Beleid	-0.2	+0.1	+1.0	+0.8	+0.1
org./alg. Beleid	+0.1	+0.3	+1.0	+0.9	+0.1

B. Tevredenheid over de raden

Aan alle leden werd gevraagd of ze in het algemeen tevreden zijn met de PR/lorgo van hun school. Ze konden antwoorden aan de hand van een vijfpuntenschaal gaande van ‘zeer ontevreden’ tot ‘zeer tevreden’.

1. VGO

Uit de gemiddelden van de antwoorden in het VGO kan worden geconcludeerd dat de inrichtende macht en de voorzitters in beperkte mate tevreden zijn met de eigen raad: de gemiddelden schommelen tussen schaalwaarde 3 ‘noch ontevreden, noch tevreden’ en schaalwaarde 4 ‘tevreden’. De spreiding bij de voorzitters is veel kleiner dan bij de inrichtende macht, wat er op wijst dat de mate van tevredenheid met de PR sterker uiteenloopt bij de inrichtende macht dan bij de voorzitters.

Tabel 10 Gemiddelde tevredenheid over de participatieraad (VGO)

Geleding	inrichtende macht	lokale gemeenschap	ouders	personeel	Voorzitter
tevredenheid	3.630 (s=0.993)	3.693 (s=0.969)	3.350 (s=0.986)	3.252 (s=0.993)	3.503 (s=0.536)

2. OGO

De inrichtende macht en de voorzitters zijn zoals in het VGO licht tevreden over de PR.

De spreiding bij de inrichtende macht wijst er wel op dat de meningen nogal kunnen verschillen van raad tot raad. De spreiding bij de voorzitters is beperkt, wat duidt op gelijkaardige meningen bij de voorzitters van de verschillende raden.

Tabel 11 Gemiddelde tevredenheid over de participatieraad (OGO)

Geleding	inrichtende macht	lokale gemeenschap	ouders	personeel	Voorzitter
tevredenheid	3.507 (s=1.108)	3.476 (s=1.063)	2.978 (s=1.166)	3.068 (s=1.010)	3.334 (s=0.570)

3. GO

De afgevaardigde bestuurders zijn licht tevreden met hun lorgo. Zoals in het gesubsidieerd onderwijs situeert het gemiddelde zich tussen schaalwaarde drie en vier. De spreiding bij de afgevaardigde bestuurders is klein. Hieruit kan worden afgeleid dat de afgevaardigde bestuurders van de verschillende raden het vrij goed met elkaar eens zijn.

Tabel 12 Gemiddelde tevredenheid over de lorgo (GO)

Geleding	afgevaardigde bestuurder	leerkrachten	lokale gemeenschap	ouders	Voorzitter
tevredenheid	3.487 (s=0.714)	3.446 (s=1.038)	3.526 (s=1.406)	3.422 (s=1.448)	3.867 (s=0.642)

C. Bevoegdheden van de raden

Beleidsmatig is het interessant te onderzoeken of de leden van de raden tevreden zijn met de bevoegdheden van de raad. In het onderzoek werd dan ook de vraag gesteld naar de bevoegdheden die men wenst voor de PR/lorgo over de verscheidene beleidsdomeinen: wenst men minder bevoegdheden, evenveel bevoegdheden of meer bevoegdheden dan nu het geval is?

1. VGO

In het VGO is de helft of meer van alle leden tevreden met de huidige bevoegdheden

voor wat het personeelsbeleid betreft, ongeveer twee derde is tevreden met de bevoegdheden over het financieel en materieel beleid, en twee derde of meer wenst evenveel bevoegdheden over het pedagogisch en onderwijskundig beleid en over het organisatorisch en algemeen beleid als nu het geval is. Kenmerkend voor alle beleidsdomeinen is dat de wens tot meer bevoegdheden veel groter en de wens tot minder bevoegdheden veel kleiner is onder het personeel, de ouders en de lokale gemeenschap dan onder de inrichtende macht en de voorzitters.

Met betrekking tot het *personeelsbeleid* (selectie, werving en indienstneming van personeel / benoeming, ontslag en afvloeiing van personeel / evaluatie en motivering van het personeel) wenst 5% à 15% van de voorzitters en leden van de inrichtende macht meer bevoegdheden en 25% à 45% minder bevoegdheden over de verscheidene aspecten van het personeelsbeleid.

Het aandeel voorzitters en leden van de inrichtende macht dat meer bevoegdheden wil over het *financieel en materieel beleid* gaat voor de verscheidene aspecten van dit beleidsdomein (administratie / financieel beheer en boekhouding / beheer en uitbreiding van gebouwen / aankoop en beheer van materiaal voor de werking en uitrusting) tot 10%, anderzijds wil 20% à 30% minder bevoegdheden.

Wat betreft het *pedagogisch en onderwijskundig beleid* wil 5% à 15% van de voorzitters en de inrichtende macht meer bevoegdheden over de verscheidene aspecten van het beleidsdomein (algemeen didactisch en opvoedkundig kader, schoolwerkplan en schoolreglement / algemene criteria voor leerlingbegeleiding en -evaluatie, leerlingoriëntatie en -deliberatie / veiligheid, gezondheid en hygiëne van de leerlingen / het ontwikkelen van onderwijskundige kennis en vaardigheden bij leerkrachten en directie), 5% tot 20% wil minder bevoegdheden. Een uitzondering vormt het beleidsaspect 'veiligheid, gezondheid en hygiëne van de leerlingen' waarover ongeveer 25% van de voorzitters en de inrichtende macht meer bevoegdheden wil.

Op het domein van het *organisatorisch en algemeen beleid* ten slotte wil 5% à 10% van de voorzitters en de inrichtende macht meer bevoegdheden over de aspecten 'algemene organisatie en werking van de school', 'criteria voor de aanwending van het lestijdenpakket en de uren-leraar' en 'vormgeving van het onderwijsaanbod'. 15% à 30% van de voorzitters en de inrichtende macht wil meer bevoegdheden over de

aspecten 'lange-termijnstrategie en doelstellingen van de school', 'samenwerking met andere instanties' en 'public relations, leerlingenwerving en schoolimago'. Van deze geledingen vindt maximum 10% dat ze over teveel bevoegdheden beschikken met betrekking tot de verscheidene aspecten van het organisatorisch en algemeen beleid.

2. OGO

De bevoegdheden die men in het OGO voor de PR wenst over de verscheidene beleidsdomeinen vertonen een bijna identiek patroon als in het VGO: de wens tot meer bevoegdheden is in vergelijking met andere geledingen het kleinst onder de inrichtende macht en de voorzitters. Omgekeerd is de wens tot minder bevoegdheden het grootst onder de voorzitters en de inrichtende macht.

Globaal genomen is ongeveer de helft van de respondenten met de huidige bevoegdheden over het personeelsbeleid tevreden, ongeveer twee derde is tevreden met de bevoegdheden over het financieel en materieel beleid en over het onderwijskundig en pedagogisch beleid, en de helft tot drie vierde van de respondenten wenst voor de PR evenveel bevoegdheden over het organisatorisch en algemeen beleid als nu het geval is.

Het aandeel voorzitters en leden van de inrichtende macht dat meer bevoegdheden wenst over de verscheidene aspecten van het *personeelsbeleid* varieert tussen de 10% en 20%. Omgekeerd wil 30% tot 40% van de voorzitters en de inrichtende macht minder bevoegdheden over het personeelsbeleid dan nu het geval is.

Met betrekking tot het *financieel en materieel beleid* wenst 10% à 15% van de voorzitters en de inrichtende macht meer bevoegdheden over de verscheidene aspecten van dit beleidsdomein. Minder bevoegdheden hierover wordt door 10% tot 25% van de voorzitters en de inrichtende macht gewenst. Een uitzondering vormt de gewenste bevoegdheid over 'het beheer van de gebouwen en materialen': hierover wil ongeveer 40% van de voorzitters meer bevoegdheden.

Het aandeel voorzitters en leden van de inrichtende macht dat meer bevoegdheden wil over *het onderwijskundig en pedagogisch beleid* varieert, afhankelijk van het beleidsaspect, tussen de 10% en 15%. Net zoals in het VGO vormt het aandeel respondenten dat meer bevoegdheden wil over 'de veiligheid, gezondheid en hygiëne van de leerlingen' hierop een uitzondering: van de inrichtende macht wil 25% hierover

meer bevoegdheden, van de voorzitters 35%. Minder bevoegdheden over het onderwijskundig en pedagogisch beleid wordt naargelang het beleidsaspect door 15% à 30% van de voorzitters en de inrichtende macht gewenst. Het aandeel voorzitters en leden van de inrichtende macht dat minder bevoegdheid wil over de veiligheid, gezondheid en hygiëne van de leerlingen schommelt rond de 5%.

De gewenste bevoegdheden voor de verscheidene aspecten van het *organisatorisch en algemeen beleid* lopen sterk uiteen. Over 'de criteria voor de aanwending van het lestijdenpakket en de uren-leraar' en 'de vormgeving van het onderwijsaanbod' wil 5% à 10% van de voorzitters en de inrichtende macht meer bevoegdheden. Over 'de algemene organisatie en werking van de school', 'de samenwerking met andere instanties' en de 'lange-termijnstrategie en doelstellingen van de school' wil 20% à 25% van de voorzitters en de inrichtende macht meer bevoegdheden. Zelfs 29% van de inrichtende macht en 39% van de voorzitters wil meer bevoegdheden over de 'public relations, leerlingwerving en schoolimago'. Over de verscheidene aspecten van het organisatorisch en algemeen beleid wil maximum 10% minder bevoegdheden, behalve over de criteria voor de aanwending van het lestijdenpakket en de uren-leraar en de vormgeving van het onderwijsaanbod: het aandeel voorzitters en leden van de inrichtende macht dat hierover minder bevoegdheden wil, schommelt rond de 15%.

3. GO

De bevoegdheden die men wenst voor de lorgo over de verscheidene beleidsdomeinen vertonen gelijkaardige patronen met de gewenste bevoegdheden in het gesubsidieerd onderwijs. Het aandeel respondenten dat meer bevoegdheden wenst dan nu het geval is, is veel kleiner onder de afgevaardigde bestuurders dan onder de andere geledingen. Het aandeel respondenten dat minder bevoegdheden wil dan nu het geval is, is daarentegen veel groter onder de afgevaardigde bestuurders dan onder de andere geledingen.

Wat opvalt is dat men in het GO over het algemeen minder tevreden is met de huidige bevoegdheden dan in het gesubsidieerd onderwijs. Dit lijkt vreemd, aangezien de lorgo in principe over meer bevoegdheden beschikt dan de PR. Een derde tot de helft van de respondenten is tevreden met de huidige bevoegdheden over het personeelsbeleid, en de helft tot twee derde van de respondenten wenst evenveel bevoegdheden over het

financieel en materieel beleid, het onderwijskundig en pedagogisch beleid, en het organisatorisch en algemeen beleid dan nu het geval is.

Van de afgevaardigde bestuurders wil 20% à 25% meer bevoegdheden over het *personeelsbeleid*. Omgekeerd wil 15% tot 40% van de afgevaardigde bestuurders minder bevoegdheden over deze beleidsaspecten.

Over de onderdelen '(school)administratie', 'het beheer van de gebouwen en materialen' en 'het financieel beheer en boekhouding' van het *materieel en financieel beleid* wil 15% à 25% van de afgevaardigde bestuurders meer bevoegdheden. Omgekeerd wil naargelang het beleidsaspect 20% à 40% van de afgevaardigde bestuurders minder bevoegdheden over het financieel en materieel beleid dan nu het geval is.

Voor wat het *onderwijskundig en pedagogisch beleid* betreft, wenst 5% à 15% van de afgevaardigde bestuurders meer bevoegdheden over de verscheidene beleidsonderdelen. Anderzijds wil 25% tot 50% van de afgevaardigde bestuurders minder bevoegdheden over de verscheidene beleidsaspecten, behalve over de 'veiligheid, gezondheid en hygiëne van de leerlingen' waarover ongeveer 10% van de afgevaardigde bestuurders minder bevoegdheden wil.

De gewenste bevoegdheden in het GO over *het organisatorisch en algemeen beleid* vertonen sterke gelijkenissen met die in het gesubsidieerd onderwijs. Over de 'criteria voor de aanwending van het lestijdenpakket en de uren-leraar' en over 'de vormgeving van het onderwijsaanbod' wenst ongeveer 15% van de afgevaardigde bestuurders meer bevoegdheden. Meer bevoegdheden over 'de algemene organisatie en werking van de school', de 'lange-termijnstrategie en doelstellingen van de school' en de 'samenwerking met andere instanties' zijn gewenst door 35% à 50% van de afgevaardigde bestuurders. Over de 'public relations, leerlingenwerving en schoolimago' wil 31% van de afgevaardigde bestuurders meer bevoegdheden. 48% van de afgevaardigde bestuurders wil minder bevoegdheden over de criteria voor de aanwending van het lestijdenpakket en de uren-leraar, 23% wil minder bevoegdheden over de vormgeving van het onderwijsaanbod, 25% wil minder bevoegdheden over de algemene organisatie en werking van de school, en 10% à 15% wil minder bevoegdheden over de overige onderdelen van het organisatorisch en algemeen beleid.

D. Professionaliteit

"In welke mate beschikken volgens u de andere geledingen gemiddeld genomen over de bekwaamheid om te functioneren in de participatieraad/lorgo?" luidde de vraag die aan elke geleding werd gesteld. Met bekwaamheid wordt bedoeld de kennis van de bevoegdheden van de raad, kennis van onderwijskundige aspecten, kennis van de scho(o)l(en) van de raad en hun werking, vaardigheid om te discussiëren en te vergaderen, en dergelijke. De leden moesten elkaar beoordelen aan de hand van een vijfpuntenschaal met als uitersten zeer onbekwaam en zeer bekwaam. Hiervan is per geleding het gemiddelde berekend.

1. VGO

De inrichtende macht vindt de voorzitter bekwaam tot zeer bekwaam, en de leden van de verscheidene raden zijn het hierover vrij goed met elkaar eens. Ook de personeelsvertegenwoordigers achten zij bekwaam, en ook hierover zijn de leden van de inrichtende macht van de verscheidene raden het redelijk goed met elkaar eens. De oudervertegenwoordigers en vertegenwoordigers van de lokale gemeenschap achten zij eerder noch onbekwaam, noch bekwaam tot bekwaam. De spreiding van de antwoorden is hier wel iets groter, wat wijst op uiteenlopende meningen in de verscheidene raden. De voorzitters vinden de vertegenwoordigers van het personeel en de inrichtende macht bekwaam en de vertegenwoordigers van de ouders en de lokale gemeenschap noch onbekwaam, noch bekwaam tot bekwaam. De spreiding toont aan dat de meningen van de voorzitters van de verscheidene raden onderling weinig van elkaar verschillen.

Tabel 13 Oordeel over de bekwaamheid van de verscheidene geledingen in het VGO

Oordeel door over	inrichtende macht	lokale gemeenschap	ouders	personeel	voorzitter
inrichtende macht		4.305 (s=0.749)	4.067 (s=0.974)	3.987 (s=0.902)	4.047 (s=0.484)
lokale gemeenschap	3.633 (s=0.987)		3.520 (s=0.926)	3.215 (s=1.010)	3.380 (s=0.580)
ouders	3.737 (s=0.808)	3.923 (s=0.770)		3.456 (s=0.839)	3.527 (s=0.522)
personeel	4.207 (s=0.685)	4.257 (s=0.673)	4.174 (s=0.704)		4.198 (s=0.379)
voorzitter	4.584 (s=0.744)	4.553 (s=0.628)	4.406 (s=0.823)	4.351 (s=0.798)	

2. OGO

Het antwoordpatroon op de vraag naar de bekwaamheid van de verscheidene geledingen is zo goed als identiek aan dat in het OGO: ouders en lokale gemeenschap krijgen door de inrichtende macht en de voorzitters gemiddelde scores toegekend tussen schaalwaarde drie 'noch bekwaam, noch onbekwaam' en schaalwaarde vier 'bekwaam', de personeelsvertegenwoordigers worden bekwaam geacht, de inrichtende macht is volgens de voorzitters bekwaam en de voorzitters worden door de inrichtende macht zelfs bekwaam tot zeer bekwaam bevonden. Voorzitters zijn het zeer goed met elkaar eens over al deze zaken, bij de inrichtende macht daarentegen durven de meningen nogal eens uit elkaar lopen, vooral dan wat de meningen over de ouders en de lokale gemeenschap betreft.

Tabel 14 Oordeel over de bekwaamheid van de verscheidene geledingen in het OGO

Oordeel door over	inrichtende macht	lokale gemeenschap	ouders	personeel	voorzitter
inrichtende macht		3.898 (s=1.097)	3.610 (s=1.088)	3.849 (s=0.830)	3.856 (s=0.458)
lokale gemeenschap	3.582 (s=1.019)		3.387 (s=0.929)	3.242 (s=0.932)	3.420 (s=0.499)
ouders	3.615 (s=0.903)	3.707 (s=0.871)		3.460 (s=0.800)	3.498 (s=0.467)
personeel	4.232 (s=0.732)	4.180 (s=0.854)	4.147 (s=0.682)		4.161 (s=4.161)
voorzitter	4.470 (s=0.726)	4.271 (s=1.091)	4.267 (s=0.926)	4.246 (s=0.733)	

3. GO

De afgevaardigde bestuurders zijn van oordeel dat de leerkrachtvertegenwoordigers en voorzitters bekwaam zijn, de vertegenwoordigers van de ouders en lokale gemeenschap daarentegen achten zij noch onbekwaam, noch bekwaam. De meningen van de afgevaardigde bestuurders liggen zeer dicht bijeen. De directie in het GO houdt er dus andere meningen op na dan de directie in het gesubsidieerd onderwijs: daar wordt de bekwaamheid van de verscheidene geledingen iets hoger ingeschat. Dit is te verklaren door de complexiteit van de taken en bevoegdheden die de leden in de verschillende raden moeten uitoefenen: waar de PR vooral een advies en overlegorgaan is, is de lorgo een besluitvormingsorgaan waar belangrijke beslissingen moeten worden genomen die een zekere bekwaamheid vereisen.

Tabel 15 Oordeel over de bekwaamheid van de verscheidene geledingen in het GO

Oordeel door over	afgevaardigde bestuurder	leerkrachten	lokale gemeenschap	ouders	voorzitter
afgevaardigde bestuurder		4.242 (s=0.799)	4.196 (s=1.087)	4.145 (s=1.017)	4.419 (s=0.451)
leerkrachten	3.804 (s=0.379)		3.904 (s=0.829)	3.885 (s=0.885)	3.868 (s=0.478)
lokale gemeen- schap	2.910 (s=0.491)	3.314 (s=0.843)		3.404 (s=1.030)	3.531 (s=0.582)
ouders	2.915 (s=0.495)	3.163 (s=0.823)	3.524 (s=1.154)		3.484 (s=0.625)
voorzitter	3.732 (s=0.532)	3.923 (s=0.886)	4.042 (s=1.106)	3.853 (s=1.131)	

V. Besluit

Reeds vooraleer de participatieraden en de lorgo's functioneerden werd er kritiek gegeven op de zinvolheid van deze raden. Van de kant van sommige inrichtende machten en directies werd er gevreesd dat men mensen mee aan het beleid van de school zou laten participeren die geen ervaring hadden in het schoolbeleid, niet bekwaam zouden zijn ofwel te sterk met hun eigen belangen zouden bezig zijn zodat zij het globale belang van de school zouden uit het oog verliezen. Van de kant van de ouders en het personeel werd soms de vrees uitgedrukt dat zij in de raad niet steeds als ernstige partners zouden gezien worden zodat hun aanwezigheid in de raden niet het resultaat zou hebben dat men ervan verwachtte. Dit onderzoek heeft niet gepeild naar het overleven van deze vooroordelen, maar heeft wel een beeld willen schetsen van de algemene appreciatie van deze raden. In dit artikel werd dit algemene kritische gevoel in enkele specifieke vragen omgezet teneinde een beeld te krijgen van de opvattingen van de vertegenwoordigers van de inrichtende macht en de directie in de participatieraden en lorgo's over enkele aspecten van deze raden.

De gemiddelde gepercipieerde en wenselijke invloed van de raad op het schoolbeleid voor de verscheidene beleidsdomeinen is bijna identiek in het VGO als het OGO, en

licht verschillend van het GO.

In het gesubsidieerd onderwijs moet een onderscheid worden gemaakt tussen het personeelsbeleid en het materieel/financieel beleid enerzijds (de 'harde' beleidsdomeinen), en het pedagogisch/onderwijskundig en organisatorisch/algemeen beleid anderzijds (de 'zachte' beleidsdomeinen): over de twee eerst vernoemde beleidsdomeinen vindt men dat de participatieraad iets minder invloed heeft dan over de twee laatst vernoemde beleidsdomeinen. De leden van de inrichtende macht schatten de invloed van de participatieraad ruimer in dan de voorzitters, maar beide geledingen zijn van oordeel dat de PR uiteindelijk weinig invloed heeft op alle domeinen van het schoolbeleid. In het gemeenschapsonderwijs is er geen verschil tussen de verscheidene beleidsdomeinen: de lorgo heeft volgens de afgevaardigde bestuurders noch weinig, noch veel invloed op de verscheidene aspecten van het schoolbeleid.

Wat opvalt is dat over de eerste twee beleidsdomeinen in het gesubsidieerd en gemeenschapsonderwijs eerder een kleine invloed voor de participatieraad gewenst wordt, terwijl voor de laatste twee beleidsdomeinen gemiddeld noch een kleine, noch een grote invloed gewenst wordt.

Als wenselijke invloed en feitelijke invloed worden vergeleken, blijken zich opvallende verschillen voor te doen tussen het gesubsidieerd onderwijs enerzijds en het gemeenschapsonderwijs anderzijds. In het gesubsidieerd onderwijs zijn de inrichtende macht en de voorzitters van oordeel dat de PR iets meer invloed zou moeten hebben op de verscheidene beleidsdomeinen dan nu het geval is. In het gemeenschapsonderwijs daarentegen vinden de afgevaardigde bestuurders dat de lorgo te veel invloed heeft op het domein van het personeelsbeleid en het financieel/materieel beleid. Over de invloed van de raad op het onderwijskundig/pedagogisch beleid en het organisatorisch en algemeen beleid zijn ze tevreden.

Wat de vraag naar de algemene tevredenheid over de raden betreft, is het antwoord eerder bemoedigend te noemen, ofschoon niet sterk positief. Men mag niet vergeten dat de raden op het ogenblik van de observatie nog maar in hun eerste mandaat zaten. De algemene tevredenheid over de onderzochte raden is beperkt: in het GO zijn de afgevaardigde bestuurders licht tevreden met de lorgo, en dit geldt ook zo voor de inrichtende macht en de voorzitters in het gesubsidieerd onderwijs.

Ook uit de peiling naar de wens tot meer, minder of even veel bevoegdheden op de verschillende beleidsdomeinen voor de raad zoals dit op het ogenblik van het onderzoek leefde, blijkt dat heel wat leden minder of meer bevoegdheden wensten dan de raad toen had. In het gesubsidieerd onderwijs is het aandeel leden van de inrichtende macht en de voorzitters dat minder bevoegdheden wil over de verscheidene beleidsdomeinen aanzienlijk groter dan het aandeel dat meer bevoegdheden wil, tenzij voor wat betreft het organisatorisch en algemeen beleid: daar is de situatie omgekeerd. Vooral in het domein van het personeelsbeleid en het financieel/materieel beleid leeft de wens voor minder bevoegdheden zeer sterk. In het domein van het pedagogisch beleid en het organisatorisch en algemeen beleid daarentegen is het aandeel dat meer bevoegdheden wil groter dan in de andere twee beleidsdomeinen. Blijkbaar wordt de inspraak van de andere geledingen ervaren als een verstoring van de beleidsvoering waaraan directie en inrichtende macht gewoon waren. In het gemeenschapsonderwijs staan de afgevaardigde bestuurders nog meer weigerachtig tegenover een uitbreiding van de bevoegdheden van de lorgo in de verscheidene beleidsdomeinen. Bijna de helft van de afgevaardigde bestuurders wil op sommige beleidsaspecten zelfs minder bevoegdheden dan nu het geval is. Het aandeel dat meer bevoegdheden wil is beperkt, tenzij in het domein van het organisatorisch en algemeen beleid. Opvallend is dat het aandeel afgevaardigde bestuurders dat meer bevoegdheden wil het kleinst is in het domein van het pedagogisch beleid. Men zou dit eerder verwachten van het personeelsbeleid en het financieel beleid. Waarschijnlijk beschikt de lorgo reeds over zo'n ruim pakket aan bevoegdheden in dat domein dat meer bevoegdheden overbodig zijn. Het enige beleidsaspect waarover aanzienlijk meer bevoegdheden worden gewenst in de drie netten is 'de veiligheid, hygiëne en gezondheid van de leerlingen'.

Zowel in het gesubsidieerd onderwijs als in het gemeenschapsonderwijs wordt de bekwaamheid van de ouders en de lokale gemeenschap iets lager ingeschat dan die van de andere geledingen. Het is natuurlijk zo dat het personeel, de inrichtende macht en de directie meer betrokken zijn op het schoolgebeuren vanuit hun positie en zodoende ook meer ervaring hebben dan de ouders. Dit geldt nog meer voor de leden van de lokale gemeenschap. Maar ouders en lokale gemeenschap worden zeker niet onbekwaam

geacht.

BIBLIOGRAFIE

- CHAPMAN, J. (ed.) (1990) *School-based decision-making & management*. London/New York: The Falmer Press.
- DEVOS, G. (1995) *De flexibilisering van het secundair onderwijs in Vlaanderen: een organisatie-sociologische studie van macht en institutionalisering*. Leuven: Acco.
- DEVOS, G., P. VANDENBERGHE, J.C. VERHOEVEN (1989) *Schoolbeleid: mogelijkheden en grenzen. Een empirisch onderzoek*. Leuven: Acco.
- GHEYSEN, A. & J.C. VERHOEVEN (1994) 'Lokale schoolraden en PR'en. Houding tegenover de nieuwe beleidsstructuren', *Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid*, (1): 25-36.
- GIESBERS, J.H.G.I. (1988) Gedragsbenaderingen van de schoolorganisatie, pp. 1210-1-121017 in B.P.M. Creemers en J.H.G.I. Giesbers (eds.), *Handboek Schoolorganisatie en Onderwijsmanagement*. Alphen a/d Rijn: Samsom Uitgeverij B.V.
- KARSTANJE, P.M. & P. DE KONING (1986) 'Schoolmanagement en effectiviteit van scholen', pp. 41-74 in A.M.L. Van Wieringen (ed.), *Management van onderwijsinstellingen*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- MAGITS, M. & L. VENY (1992) 'Het Argo-decreet, de lege ferenda. Omtrent de samenstelling van de raden', *Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid*, (4): 225-232.
- MAGITS, M. & L. VENY (1992) 'Het Argo-decreet, de lege ferenda. Omtrent de bevoegdheidsaansprakelijkheids-, en toezichtsregeling', *Tijdschrift voor onderwijsbeleid*, (2): 124-130.
- MAHIEU, P. (1989) *Mensen, macht en management. Een onderzoek in schoolorganisaties*. Leuven: Acco.
- MARX, E.C.H. (1984) 'Theoretisch Overzicht van Contingentiebenaderingen', pp. 1410-1-1410-21 in B.P.M. Creemers en J.H.G.I. Giesbers (eds.), *Handboek Schoolorganisatie en Onderwijsmanagement*. Alphen a/d Rijn: Samsom Uitgeverij B.V.
- PETRI, M. en L. DE CALUWÉ (1983) 'De school als systeem', pp. 1310-1-1310-31 in B.P.M. Creemers en J.H.G.I. Giesbers (eds.), *Handboek Schoolorganisatie en Onderwijsmanagement*. Alphen a/d Rijn: Samsom Uitgeverij B.V.
- SMIT, F., G. REIJMER, G. VRIEZE, A. RUIJS (1987) *Het functioneren van de medezeggenschap in het onderwijs*. Nijmegen: Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen.
- VANDERHOEVEN, J. (1991-1992) 'Medezeggenschap: een duik in de lokale autonomie', *Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid*, (3): 157-172.
- VERHOEVEN, J.C. (1994) 'Leerkrachtenparticipatie en schoolbeleid', *Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid* (3): 26-43.
- VERHOEVEN, J.C., G. FOSTY, R. GAIGUAGE (1992) 'Federalisering, decentralisatie,

deconcentratie en deregulering', pp. 380-402 in *Het Educatief Bestel in België: van convergentie naar divergentie OESO: Doorlichting van het educatief overheidsbeleid*. Brussel: Ministerie van Onderwijs.

VERHOEVEN, J.C. & A. GHEYSEN (1993) *The effectiveness of schooling and educational resource management in Belgium (Flanders)*. Leuven, K.U.Leuven, Departement Sociologie.

VERHOEVEN, J.C. & A. GHEYSEN (1994) *Scholen en Nieuwe Voorschriften. Een Evaluatie door Directie, Leerkrachten en Ouders*. Leuven: Departement Sociologie.

VERHOEVEN, J.C., R. VANDENBERGHE, J. VAN DAMME (1992) *Schoolmanagement en kwaliteitsverbetering van het onderwijs. Een empirisch onderzoek in secundaire scholen*. Leuven: K.U.Leuven, Departement Sociologie.

VERSTEGEN, R., H. NEIRINCK & T. DELRUE., *Inspraak en medezeggenschap in het onderwijs*. Seminarieverhandeling. K.U.Leuven.

XXX (1988) Bijzonder decreet betreffende de Autonome Raad van het Gemeenschaps-onderwijs, 19 december 1988. *Belgisch Staatsblad*: 29/12/88,.

XXX (1991) Decreet betreffende de medezeggenschap in het gesubsidieerd onderwijs, 23 oktober 1991. *Belgisch Staatsblad*: 14/11/91,

XXX (1994a) *Enquête met het oog op de evaluatie van de invoering van de medezeggenschap op lokaal vlak in het Basis- en Secundair Onderwijs*. Bijlage bij BARKO-ENQ.-VAST., december.

XXX (1995a) *Eindrapport audit van de Argo verbeteringsvoorstellen*. Ernst & Young.

XXX (1995b) *Enquête met het oog op de evaluatie van de werking van de PR'en. Vaststellingen vanuit de ontvangen evaluatiegegevens*. BARKO-ENQ.-VAST.

XXX (1995c) *Eind-rapport audit van de ARGO - Rapport IV - Bevraging van lokale raden*. Ernst & Young.